

LLOGARITË E FLUKSEVE TË MATERIALEVE MJEDISORE

2024

Në vitin 2024, sasia e lëndëve të para të nxjerra nga burimet natyrore në vend arriti në 23,1 milionë tonë, me një rritje prej 13,2 %, krahasuar me vitin 2023.

Gjithashtu, përdorimi i përgjithshëm i materialeve në ekonomi arriti në 25,4 milionë tonë, duke u rritur me 16,9 % në raport me një vit më parë.

Struktura e materialeve mjedisore mbetet e përqëndruar kryesisht te mineralet jo metalike, të cilat përbëjnë pjesën më të madhe si në nxjerrjen nga burimet e brendshme natyrore (57,0 %), ashtu edhe në përdorimin e brendshëm (52,0 %), Biomasa zë rreth 30–31% të totalit, ndërsa pjesa tjetër ndahet midis mineraleve metalike dhe materialeve fosile të energjisë.

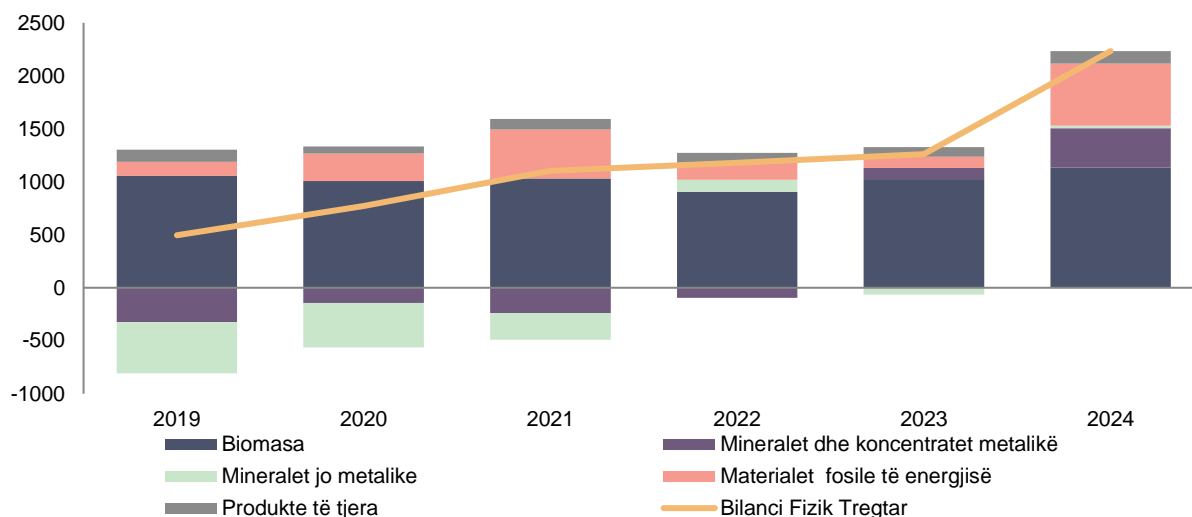
Importet e materialeve mjedisore arritën në 6,3 milionë tonë (rritje 13,6 %), ndërsa eksportet arritën në 4,0 milionë tonë (rënie 5,2 %), Si rezultat, bilanci fizik tregtar u zgjerua në rreth 2,2 milionë tonë, më i lartë se një vit më parë.

Varësia nga importi i materialeve mjedisore, e cila në ekonominë shqiptare llogaritet si raport ndërmjet importeve të materialeve mjedisore dhe inputeve direkte të materialeve, mbeti pothuajse në të njëjtin nivel, në 21,3% në vitin 2024, Kjo varësi është më e lartë për materialet fosile të energjisë (51,8 %) dhe mineralet metalike (41,0 %), ndërsa për biomasën dhe mineralet jo metalike është më e ulët.

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore në raport me popullsinë arriti në 10,7 tonë/banor, duke shënuar një rritje prej 1,64 tonë / banor, krahasuar me vitin 2023, kur kjo vlerë ishte rreth 9,0 tonë / banor.

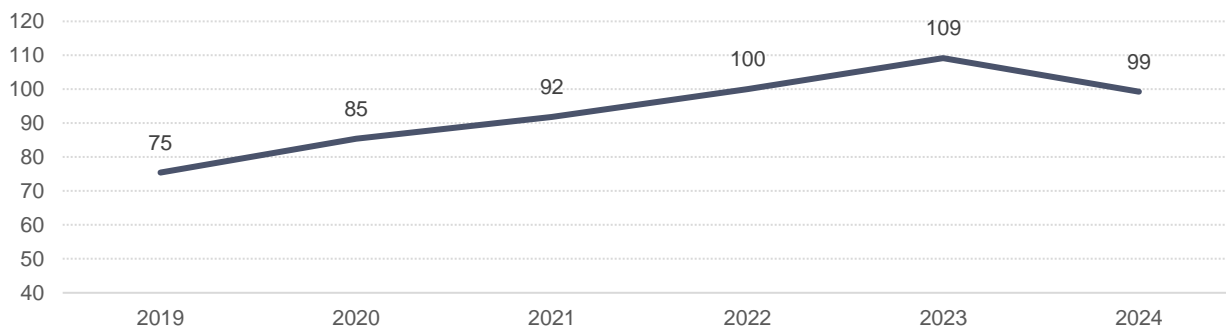
Produktiviteti i burimeve në ekonominë shqiptare llogaritet si raporti ndërmjet prodhimit të brendshëm bruto dhe përdorimit të brendshëm të materialeve mjedisore. Ky raport përfaqëson shumën e lekëve të gjeneruara për çdo kilogram material mjedisor që hyn në ekonominë e vendit. Në vitin 2024, produktiviteti i burimeve arriti vlerën prej 99 Lekë / kg, duke shënuar një rënie prej 10 Lekë / kg, krahasuar me vitin paraardhës.

FIG. 1 BILANCI FIZIK TREGTAR, MIJË TONË

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

FIG. 2 PRODUKTIVITETI I BURIMEVE 2019 – 2024, NË LEKË / KG

Burimi i të dhënave: Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural, Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore, Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore, përpunim i INSTAT

Shënim për përdoruesit: Të dhënat e detajuara mujore dhe vjetore sipas grupeve janë të disponueshme në databazën statistikore të INSTAT: [Logaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore](https://www.instat.gov.al/)

Metodologjia

Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore është një nga modulet e Llogarive Ekonomike në Mjedis. Qëllimi i tyre është integrimi i informacionit mjedisor në një mënyrë koherente me sistemin qendror të Llogarive Kombëtare.

Llogaritë e flukseve të materialeve mjedisore ka për objekt kryesor të përshkruaj lidhjen midis ekonomisë vendase dhe mjedisit natyror. Ajo përfshin sasinë totale të burimeve natyrore dhe produkteve të përdorura në ekonomi, në mënyrë direkte në prodhimin dhe shpërndarjen e produkteve dhe shërbimeve, ose indirekt përmes nxjerrjes së materialeve të cilat do të përdoren për prodhim.

Këto të dhëna janë subjekt rishikimi. Për më shumë referohu: <http://instat.gov.al/al/dokumentimi/cil%C3%ABsia-statistikore/>

Disa nga kategoritë kryesore dhe indikatorët kryesorë të llogarive të flukseve të materialeve mjedisore janë:

Biomasa

Biomasa përfshin materialet organike jo fosile me origjinë biologjike. Sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve të Materialeve Mjedisore, lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin të gjithë produktet bujqësore, peshqit dhe kafshët e gjuetisë. Blegtorja dhe produktet blegtorale (si p.sh qumështi, mishi, vezët) nuk përfshihen në këtë kategori.

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike

Mineralet metalike dhe mineralet jo metalike të përpunuara dhe të pa përpunuara janë dy grupe kryesore në kategoritë e materialeve mjedisore, sipas përkufizimeve të Llogarive të Flukseve Materiale Mjedisore, që përbëhen nga prodhimet e minierave, industria e ndërtimit dhe mineralet industriale.

Materialet Fosile të Energjisë

Përfshijnë burimet e naftës dhe materialet e tjera fosile të energjisë që janë formuara në të kaluarën gjeologjike, nga biomasa. Ato përfshijnë lëndet e ngurta, lëngjet dhe gazet.

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore

Lënda e parë e nxjerrë nga burimet natyrore përfshin sasinë vjetore të lëndëve të para (me përjashtim të ujit dhe ajrit) të nxjerra nga mjedisi natyror për t'u përdorur në ekonomi për qëllime ekonomike.

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore

Përdorimi i brendshëm i materialeve mjedisore mat shumën vjetore të lëndëve të para të nxjerra dhe të përdorura në ekonominë kombëtare, plus të gjitha importet fizike, minus të gjitha eksportet fizike.

Bilanci i Fizik Tregtar

Bilanci fizik tregtar është i barabartë me importet fizike minus eksportet fizike.

Varësia nga importi i materialeve (VI): llogaritet si raport i importeve mbi inputet direkte të materialeve (IDM), në përqindje. Termi 'varësia nga importet e materialeve' tregon shkallën në të cilën një ekonomi mbështetet në importe për të përmbushur nevojat e saj për materiale. Varësia nga importet e materialeve nuk mund të jetë negative ose më e lartë se 100%. Vlerat e barabarta me 100% tregojnë se nuk ka patur nxjerrje nga burimet e brendshme natyrore gjatë vitit të referimit.

$$VI = \frac{\text{Importe}}{(\text{Burimet e brendshme} + \text{Importe})}$$

Produktiviteti i burimeve përcakton një tregues që pasqyron PBB-në e gjeneruar për njësi të burimeve të përdorura nga ekonomia.

Burimi i të dhënave

Te dhënat e përdorura për Llogaritë e flukseve të Materialeve Mjedisore kanë burim të dhëna administrative të marra nga Ministria e Bujqësisë dhe Zhvillimit Rural (MBZHR), Agjencia Kombëtare e Burimeve Natyrore (AKBN), Agjencia e Menaxhimit të Burimeve Ujore (AMBU), Instituti i Statistikave (INSTAT) etj.

Metodologjia e përdorur për llogaritjen e tyre është bërë në përputhje me rregulloren (BE) Nr 691/2011 mbi Llogaritë e Flukseve të Materialeve Mjedisore dhe manualeve të Eurostat.